

Skoja' bara

En klassrumsföreställning om att gå långt över gränsen

LÄRARHANDLEDNING

Vi är glada över att få träffa dig och dina elever.

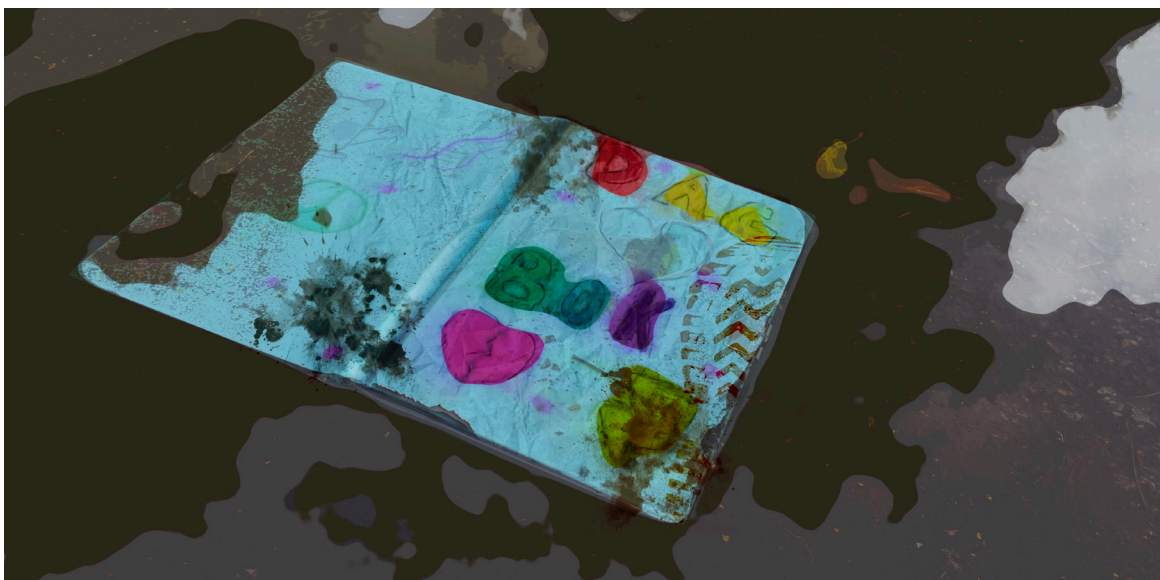
Vi ser gärna att eleverna kommer till föreställningen med öppna sinnen. Förberedelser inför teaterbesöket är därför inte nödvändiga. Däremot är det viktigt att du som lärare ser föreställningen tillsammans med dina elever. Denna lärarhandledning är alltså främst tänkt att användas efter teaterbesöket.

I ditt arbete som pedagog har du möjlighet att arbeta med föreställningen på det sätt som fungerar bäst för just dig och dina elever. Övningarna i kompendiet ska ses som ett smörgåsbord med uppslag och inspiration till egna idéer samt till kreativt skapande med eleverna. Välj de övningar som känns tilltalande, välj bort de andra.

Vår förhoppning är att du här ska hitta roliga, givande övningar som fördjupar teaterupplevelsen för er alla.

Lärarhandledningen är även tänkt att inspirera dig och dina elever att prata om mobbing, gruppdynamik och inkludering och hur ni bäst kan förebygga att någon känner sig utsatt i skolan.

Genom att vrida och vända på perspektiv och sätta sig in i andra människors situation kan vi få en bättre förståelse för andra människors verklighet. Det kan vara svårt att komma till kärnan i diskussioner om utsatthet där utgångspunkten är elevernas egen verklighet eftersom någon lätt kan känna sig utpekad. Då kan det vara lättare att föra diskussioner med Katarina och Belinda som utgångspunkt. Föreställningen *Skoja' bara* blir en bra och neutral plattform för fortsatta diskussioner i klassrummet kring dessa viktiga frågor.

Föreställningen scen för scen:

- Katarina och Belinda presenterar sig och börjar berätta om när de var 11 år och gick i 5:an
- Badhuset; Belinda ser till att Katarinas handduk kastas upp på en lampa
- Roliga timmen; Belinda lurar Katarina att ta med sin mammas trosor till skolan
- Hemma hos Katarina; Belinda och co hälsar på och läser i Katarinas dagbok
- Lärarrummet; Katarina får vara med på rasten och Belinda knuffar in Katarina i lärarrummet till vikarien Stefan Sik
- Hemma hos Belinda; Belindas mamma låser in sig i badrummet
- Kärleksbrevet; Katarina & co skriver ett kärleksbrev till vikarien från till Belinda
- Ansiktsmens; Katarina & co skojar om Belindas sjukdom och pysslar en ansiktsbinda
- Bryggan; Belindas skämt med Katarinas hamster går överstyr. Död och olycka.
- Slutet; Katarina sörjer sin hamster och Belinda ber om ursäkt

Om svenska språket – ur Lgr 22:

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. (...)

I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om svenska språket, dess normer, uppbyggnad, historia och utveckling samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om och tilltro till den egna språkliga och kommunikativa förmågan.

SVENSKA

1. Recension av föreställningen

Låt eleverna skriftligt recensera föreställningen enligt konstens alla regler. Utgå från följande frågeställningar; Vad handlade pjäsen om? På vilket sätt framfördes texten? Vad var elevernas tankar innan de såg föreställningen? Besannades deras förväntningar? Vad har de för tankar efter föreställningen? Vad var deras intryck av karaktärerna i föreställningen? Förändrades elevernas intryck av karaktärerna under föreställningens gång? Vad var elevernas intryck av skådespelarna, pjäsen och sättet vi berättade historien på?

Läs upp recensionerna för varandra.

Skicka väldigt gärna till oss på Teater Pero!

2. Diskutera föreställningen

Förslag på frågeställningar:

Hur upplever du Katarina och Belinda?

Varför tror du att Katarina och Belinda väljer att agera som de gör i föreställningen?

Skulle du kunna bli kompis med Katarina och Belinda?

Kunde du känna igen dig i föreställningen?

Tror du att det som hände i föreställningen skulle kunna hända på riktigt?

Vem i berättelsen har störst chans att kunna stoppa det som händer?

Vad tänker du om Sara, Sandra och Jenny?

Vad tänkte du om Miriam?

Vad tänkte du om Roger, Niklas, Martin och Johan?

Skulle kompisarna i klassen kunnat agera på ett sätt så att ingen behövde bli kränkt?

Skulle de vuxna i föreställningen kunnat agera på ett sätt så att ingen behövde bli kränkt?

Är det ok att skoja om allt om man efteråt säger *Skoja' bara?*

Har du någon gång skämtat med någon och efteråt känt att du kanske sårat den personen?

Har du någon gång upplevt att du blivit ledsen av någons skämt?

Är skämt på någon annans bekostnad alltid kränkande?

Hur kan man undvika att någon blir sårad av ett skämt?

Det kan vara svårt att säga ifrån när man blir sårad av ett skämt. Hur kan man säga ifrån på ett bra sätt?

Tror du att Katarina och Belinda blev vänner?

Vad tror du hände med Katarina och Belinda sen?

Vad jobbar de med idag? Vad har de för fritidsintressen?

Vad är ditt starkaste minne från föreställningen?

Vem av Katarina och Belinda upplever du som mest ensam?

Upplever du att Katarina och Belinda har något gemensamt?

Har du någon gång skrivit dagbok?

Vad tänker du om att Katarinas klasskompisar läste hennes dagbok?

Upplevde du att föreställningen handlar om mobbning?

Om du fick ge ett råd till Katarina, hur skulle det låta?

Om du fick ge ett råd till Belinda, hur skulle det låta?

Om du fick ge ett råd till Malou, hur skulle det låta?

Om du fick ge ett råd till Sara, Sandra, Jenny, Johan, Roger och Martin, hur skulle det låta?

Om du fick ge ett råd till Belindas mamma och Katarinas föräldrar, hur skulle det låta?

Varför tror du att Belindas mamma låste in sig i badrummet?

Hur tror du att vuxna (t.ex. pedagoger) uppfattade föreställningen?

Hur upplevde du själva rummet/spelplatsen? Saknade du scenografi och rekvisita på scenen?

Fanns det något ögonblick i föreställningen när du blev extra berörd?

Hur känns det i kroppen att lyssna på en historia?

Fick du nya tankar av föreställningen?

Foto: Fredrick Francke

3. Teater med små medel

Föreställningen berättas med små medel, ofta i ett klassrum eller i en aula. Vi använder oss av tekniken storytelling där skådespelarna använder rent berättande. Diskutera med klassen hur det greppet påverkar hur de uppfattar föreställningen. Skulle man ha kunnat berätta historien på ett annat sätt? I så fall hur?

4. Känslor i fiktionen

Fundera på, och prata om, vad det är som berör i en historia, när blir man berörd? Har eleverna några favoriter bland filmer/böcker/pjäser/dikter som berör dem extra mycket? Prata om varför vissa saker berör mer än andra. Måste känslor vara självupplevda eller kan man uppleva känslor via konsten som man inte känt i verkligheten?

5. Olika perspektiv

Dela in eleverna i grupper två och två. Låt dem få hitta på ett kort händelseförlopp som berättas av två individer, det kan vara människor, djur, saker, som upplever händelsen ur olika perspektiv. Låt eleverna fantisera kring hur de två individerna beskriver händelsen och be dem skriva ner de två olika versionerna av händelsen som repliker eller små monologer. Låt dem redovisa sina berättelser genom att läsa sina texter högt för varandra.

6. Katarinas dagbok

I föreställningen får vi följa Katarina och Belinda genom höst och vårtermin i 5:an. Vi får också glimtar ur Katarinas dagbok. Be eleverna fantisera ihop en dagboksanteckning som Katarina skriver någon gång på vårterminen i 6:an, d.v.s. nästan ett år senare. Vad har hänt sen sist? Hur mår hon och vem umgås hon med? Har hon husdjur eller andra aktiviteter på fritiden? Dagboksanteckningen kan bestå av både text och bild.

Om skolans värdegrund och uppdrag – ur Lgr 22:

Skolans uppdrag

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper.

De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar.

Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet.

En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig.

ESTETISKA ÄMNINGEN

7. Måla minnen från föreställningen

Måla/skapa en bild av en scen i föreställningen. Be eleverna välja en scen i föreställningen som fastnade extra mycket. Om många elever väljer samma scen så kan ni prata om vad som gjorde att många valde just denna scen.

8. Egen dokumentation

Dela in eleverna i grupper och be dem välja en scen ur föreställningen. Med hjälp av mobilkameror eller surfplattor kan eleverna återskapa scenen framför kameran. Ha en egen liten filmfestival och låt eleverna visa scenerna för varandra. Om många grupper valt samma scen - diskutera varför just denna scen stack ut. Eftersom *Skoja' bara* är en berättarföreställning så skapas bilderna för publikens inre blick.

Diskutera om elevernas inre bilder liknat varandra och om eleverna varit överens om hur händelserna skulle iscensättas.

9. En miljö

Låt eleverna fotografera, rita eller måla en plats/en miljö på skolan där de upplever att de själva, eller andra, känner sig osäkra eller kan må dåligt. Låt dem framställa platsen utifrån sin känsla. Gör sedan samma sak med den plats i skolan där de mår som bäst.

Låt dem skriva en kort text till varje bild. Kanske kan ni avsluta uppgiften med att sammanfatta allas bilder och texter och ta materialet till skolledningen för att uppmärksamma skolan på eventuella otrygga platser?

10. Två sidor av samma plats

Dela ut två papper och pennor samt ritplatta till eleverna. Låt dem gå ut på skolgården och välja en plats, gärna utspridda över ett stort område om det är möjligt. Be dem göra en snabb skiss av vad de ser. Be dem därefter att vända sig 180 grader och rita en snabb skiss av vad de ser. Obs! De ska inte rita av människor och djur, endast byggnader, träd m.m. Be dem häfta ihop sina två skisser. Lägg dem i en hög och be eleverna slumpartat dra ett häfte. Nu gäller det för eleverna att leta upp den exakta punkt där konstnären för just deras valda häfte har stått. När alla har hittat sin plats, samla eleverna och prata om perspektiv. Fundera tillsammans på hur olika en plats kan verka beroende på var man vänder blicken. Diskutera också svårigheten med att återge verkligheten. Det är omöjligt att ge en helt sann bild av en plats eller en händelse. Man måste välja perspektiv.

11. Status som teaterlek

Status mellan människor är spännande att utforska. Inom teatern är det vanligt med statusövningar för att undersöka hur vi människor beter oss mot varandra i olika sammanhang. Denna övning ska göra som en lek - det finns inget rätt eller fel.

Börja med att prata med eleverna om status. Be dem fundera på om de bemöter olika människor på olika sätt, t.ex. om de bemöter ett småsyskon på samma sätt som skolans rektor eller om de skulle tilltala kungen på samma sätt som de skulle tilltala sin bästa kompis.

Dela ut ett spelkort var till eleverna och be dem att inte titta på sitt kort. Låt eleverna hålla upp kortet i pannan så att alla andra ser vilket kort de har. Be dem gå runt i klassrummet och hälsa på varandra. De ska bemöta den de pratar med utifrån om personen har ett högt eller lågt kort, d.v.s. hög eller låt status. När eleverna har gått runt och hälsat på varandra gäller det för var och en att gissa vad de har för spelkort baserat på hur klasskamraterna har bemött dem. Kom ihåg att detta ska vara en rolig övning och prata om vikten att behandla varandra med respekt och hålla god ton i övningen.

Foto: Fredrick Francke

HISTORIA

12. Teaterhistoria

Hur ser en teatersalong ut idag och hur såg den ut förr? Hur skiljde sig spelplatsen i *Skoja' bara* från en vanlig teatersalong? Googla bilder på teatrar från olika tidsepoker som t.ex. Grekiska amfiteatrar, The Globe Theatre i London och Drottningholmsteatern. Diskutera hur ett teaterbesök gick till förr och nu. Teatern var ju en plats dit man gick både för att se teater men det var även en plats för att synas. Googla Dramaten och Operans salonger och titta på var Kungafamiljen sitter när de går på teater, d.v.s. längst fram på en balkong så att publiken ser dem. Om ni har sett föreställningen i ett klassrum; Diskutera hur eleverna upplevde att sitta i ett vanligt klassrum och se en föreställning. Vad fick det för effekt att vara så nära skådespelarna?

Är ni en Stockholmskola kan ni besöka Drottningholmsteatern på Lovön som är världens bäst bevarade 1700-talsteater.

13. Skriv en krönika

Genom historien har kungar och ledare hållit sig med en krönika som för bok över landet och ledarens bedrifter. Dessa krönikor blir ofta källor till kunskap för dagens historiker. Skriv er egen klasskrönika. Skaffa en fin dagbok till klassen och låt en elev varje vecka vara krönikör över klassens händelser. I dagboken noteras om det har hänt något speciellt såsom utflykter, klassrumsbesök eller prov. Observera att det är viktigt att ni pratar om att hålla god ton i dagboken och inte skriva om individer i klassen utan om händelser som berör klassen som helhet. Ni kan även rita teckningar och klistra in bilder i dagboken. Ni kan utöka denna övning genom att diskutera källkritik. Dagens historiker tar denna typ av krönikor med en nya salt då de användes som en form av pr för kungen/ledaren. Fundera på hur er krönika skulle kunnat se ut om ni tillät er att försköna verkligheten för att visa klassen i ett bättre ljus.

Om skolans värdegrund och uppdrag – ur Lgr 22:

Förståelse och medmänsklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter.

Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.

VÄRDEGRUND

14. Vuxnas roll

Denna övning kan göras som en klassdiskussion, ett grupparbete eller en individuell skrivuppgift. Be eleverna fundera på hur de vuxna i föreställningen agerade och om de kunnat göra på ett annat sätt? Vad gjorde de bra och vad gjorde de dåligt? Be eleverna sätta ord på vad de skulle vilja säga om de fick träffa de vuxna i föreställningen. Personer som förekommer pjäsen:

Katarinas pappa

Katarinas mamma

Belindas mamma

Malou - läraren

Stefan Sik - vikarien

Rektorn

Tommy - Belindas mammas ex. pojkvän

Jennys pappa

15. Ja, Nej, Vet inte

Du ställer Ja/Nej/Vet inte-frågor till eleverna som svarar på frågorna utan att behöva stå till svars eller förklara något. Du ställer raka frågor och eleverna svarar genom att sträcka upp båda armarna som JA, lägga armarna i kors över bröstet som NEJ eller sträcka fram händerna och vifta som VET INTE. Du kan låta eleverna blunda när de svarar om du vill värna om deras integritet. Syftet med övningen är i första hand att låta eleverna reflektera inför sig själva.

Exempel på frågor:

Upplever du att ni har en jargong på skolan som inte känns bra?

Har du någon gång varit med om att ett skämt gått överstyr och blivit fel?

Skulle du våga säga ifrån om du såg att någon blev mobbad?

Har du någon gång ångrat att du inte sa ifrån?

Finns det någon vuxen på skolan som du känner att du kan prata om såna här saker med?

Har du känt dig hotad på skolan nån gång?

Har du alltid någon du kan vara med på rasten?

Har du någon gång blivit kränkt i sociala medier eller på nätet?

Har du i något sammanhang känt att du har fått en "roll" i gruppen som du helst skulle vilja slippa?

Finns det platser på skolområdet som du undviker?

Efter frågestunden kan det vara bra att samla ihop klassen för ett samtal. Det är viktigt att ingen elev ska behöva stå till svars för sina svar på frågorna utan håll diskussionerna allmänna och öppna.

16. En trygg plats

Var känner man sig trygg?

Ställ frågan till barnen och be dem beskriva sin trygga plats antingen i diskussion eller i skrift. Varför känner de sig trygga på denna plats? Vad krävs för att man ska känna sig trygg? Har de någon gång upplevt att de varit väldigt otrygga?

17. Hemlig kompis

Träna er i konsten att vara snälla mot varandra.

Övningen kan göras under en dag eller en vecka eller under en ännu längre period.

Alla klassens namn skrivs på lappar. Eleverna drar varsin lapp och får namnet på en klasskamrat. Det är hemligt vem som får vilket namn. Nu är uppgiften för eleverna att uppmärksamma sin hemliga kompis på ett positivt sätt. I hemlighet.

Hur eleverna gör detta får de själva hitta på. Det gäller att inte bli avslöjad, men handlingarna måste ändå vara märkbara/synbara. Ett tips till eleverna är att försöka sätta sig in i den hemliga kompisens perspektiv – vad skulle hen bli glad för? Vilka intressen har hen?

I slutet av tidsperioden ska eleverna sedan gissa vem som varit deras hemliga vän. När övningen avslutas kan ni prata om hur det kändes att göra övningen. Blev stämningen annorlunda i klassen? Lärde ni er något nytt om varandra? Gör gärna om övningen kontinuerligt så att eleverna får en chans att sätta sig in i, och se olika kompisars behov. Ju mer ni tränar på att göra goda handlingar desto mindre behöver ni anstränga er och i bästa fall blir det svårare och svårare för eleverna att gissa vem som varit deras hemliga kompis.

Foto: Fredrick Francke

18. Håll molnet flygande

Vi har alla ett ansvar för att våra medmänniskor ska må bra. Vi människor påverkas av vår omgivning och beroende på vilket bemötande vi får känner vi oss lätta och stärkta eller tunga och svaga.

Rita ett litet moln på er whiteboard.

Molnet behöver vindar underifrån - uppåtpuffar för att kunna flyga. Nedåtpuffar tynger molnet och får det att sjunka.

Diskutera vilka ord och handlingar som kan få ens känsla att sjunka. Skriv ner dessa ovanför molnet. Det här är nedåtpuffar som sänker molnet.

Diskutera vilka ord och handlingar som kan få en känsla att flyga högt. Skriv ner dessa under molnet. Dessa är uppåtpuffar som får molnet att flyga högre.

Prata om hur ni tillsammans kan få alla i gruppen/klassen att flyga högt och undvika att någon börjar sjunka.

Hoppas att ni får en rolig stund tillsammans efter föreställningen. Tveka inte att höra av er om ni har några frågor eller funderingar!

P.S. Vi märker att det är svårt att nå ut med information till pedagoger i mellanstadiet. Tyckte ni om den här föreställningen? Hjälpt oss gärna genom att sprida information om föreställningen till vänner och kollegor.

PRODUKTIONSFAKTA

Idé & regi:

Karin Westholm

Medverkande:

Pernilla Göst, Karin Hamfors Wernolf

Manus:

Helena Hedlund

Foto:

Fredrik Francke

TEATER PERO

Teater Pero grundades 1983 och har sitt säte i Stockholm. Teater Pero arbetar med mim som grund, tillsammans med musik och dialog, och spelar för barn och unga över hela landet. Flera av Teater Peros pjäser har även spelats i övriga Europa samt i Asien, Afrika, Nordamerika och Australien.

Mottog 2018 Stockholms stads hederspris Kulturarbete för barn och unga samt har nominerats till S:t Julianpriset.

Teater Peros verksamhet bedrivs med stöd från Stockholms kulturförvaltning, Region Stockholm och Statens kulturråd.

Tips på länkar där du/ni kan läsa mer om mobbning och psykisk ohälsa hos barn och vuxna:

friends.se

bris.se

unicef.se/barnkonventionen

umo.se

skolverket.se

1177.se

nsph.se

suicidezero.se

foraldraalliansen.nu

